

Evangelium o království v prorocích: Neuskutečněný sen o mesiášské vládě*

ANTHONY F. BUZZARD, MA (Oxon), MA Th

I. ÚVOD

Velká část poselství proroků je věnována popisu nadcházejícího Božího království. O významu těchto zářivých líčení budoucí celosvětové říše Mesiáše není nejmenších pochyb:

Neboť se nám narodilo dítě, byl nám dán syn a vláda bude na jeho ramenou.... Rozmnožení jeho vlády a pokoje nebude konce, na Davidově trůnu a nad jeho královstvím, aby je upevnil a podpořoval spravedlností a právem od tohoto času až na věky.¹

On [Mesiáš] bude hlásat národům mír a jeho vláda bude od moře k moři a od řeky [Eufkrat] až na konec země.²

Ustanovený vládce se bude vyznačovat "duchem moudrosti a rozumu, duchem rady a síly, duchem poznání a bázně Boží. Bude si libovat v Boží bázní."³ S ním budou "vládnout knížata ve spravedlnosti",⁴ což je předpověď, která tvoří rámec celé novozákonní myšlenky, že křesťané jsou králové v přípravě.⁵ Mesiášova dokonalá vláda přinese novou éru osvobození od tělesných nemocí. Přinese radostné lidstvo s požehnáním, které se rozšíří i na neživé stvoření.

Pustina a vyprahlá země budou jásat, poušť se bude radovat a kvést; jako krokus bude hojně kvést a radovat se radostí a zpěvem. Bude jí dána sláva Libanonu, velebnost Karmelu a Šaronu. Uvidí Pánovu slávu, velebnost našeho Boha.... Tehdy se otevrou oči slepých a uši hluchých nebudou zalehlé, kulhavý bude skákat jako jelen a jazyk němých bude zpívat radostí. Vždyť na poušti vytrysknou vody a na poušti potoky; rozpálený písek se promění v tůň a žíznivá země v prameny vody. ... A vykoupění od Pána se vrátí a přijdou na Sijón se zpěvem, s věčnou radostí na svých hlavách; dosáhnou radosti a veselí a smutek a vzdychání uprchnou.⁶

Izajáš 40:9 předpovídá budoucí čas, kdy "Pán Bůh přijde s mocí, se svou paží, kterou bude vládnout". Výkonným činitelem tohoto velkého díla obnovy

bude lidský král, pocházející z rodu Davidova. Jeho mimořádné nadání ho vybaví k tomu, aby vládl s dokonalou spravedlností:

Z Jišajova kmene vyroste výhonek, z jeho kořenu vyroste nový výhonek. Na něm spočine duch Jahvův, duch moudrosti a prozřetelnosti, duch rady a moci, duch poznání a bázně Jahvovy: jeho inspirace bude spočívat v bázni Jahvově. Jeho rozsudek nebude vycházet ze zdání, jeho verdikt nebude vynesena na základě doslechu. Slabé bude soudit čestně a spravedlivě rozsoudí i ty nejpokornější v zemi. Udeří na zemi metlou svých úst a dechem svých rtů přivodí smrt ničemným.⁷ Poctivost bude opaskem kolem jeho pasu a svornost opaskem kolem jeho boků.⁸

Pod spravedlivou vládou budoucího krále se změní i povaha zvířat:

Vlk žije s jehnětem, panter uléhá s kůzlem, tele a lvíče se živí společně a vodí je malý chlapec. Kráva a medvěd se přátelí, jejich mláďata spolu uléhají. Lev žere slámu jako vůl. Nemluvně si hraje nad kobří norou, do zmijího doupěte strčí ruku malé dítě. Na celé mé svaté hoře neubližují, neškodí, neboť země je naplněna poznáním Jahva, jako vody naplňují moře.⁹

Na troskách dřívějších zlovolných vlád bude zřízeno mírové království:

Jakmile skončí útlak a nebude už ničitele a odejdou ti, kdo nyní zemi pošlapávají, bude trůn zajištěn v laskavosti a na něm bude sedět ve vši věrnosti v Davidově stanu soudce, který bude dbát na spravedlnost a bude dychtit po čestnosti.¹⁰

Vítězství Království bude znamenat vyhnání všech nepřátelských sil: "Toho dne Jahve potrestá nahore nebeská vojska, dole zemské krále; budou shromážděni, zavřeni do žaláře, uvězněni ve vězení a po dlouhých letech potrestáni."¹¹ Poté se zjeví slavné Království "Měsíc skryje svou tvář, slunce se

* Pátá kapitola díla s názvem *Our Fathers Who Aren't in Heaven: The Teachings of Jesus, the Jew*.

¹ Iz 9:6, 7, RSV.

² Zach. 9:10, NASV.

³ Iz 11:2, 3, RSV.

⁴ Iz 32:1, RSV.

⁵ 2 Tim. 2:12; 1 Kor. 6:2; Zj 1:6; 5:10. Srv. Exod. 19:6.

⁶ Iz 35:1, 2, 5-7, 10, RSV.

⁷ V Iz 11:4 (LXX) je "ten zlý" a Pavel to vztahuje na jediného "antikrista" (2 Te 2:8).

⁸ Iz 11:1-5, New Jerusalem Bible.

⁹ Iz 11:6-9, Jerusalem Bible.

¹⁰ Iz 16:4, 5, Jerusalem Bible.

¹¹ Iz 24:21, 22, Jerusalem Bible.

zahanbí, neboť Jahve Sabaot [Pán nebeských vojsk] bude králem na hoře Sion v Jeruzalémě."¹²

Přijde čas, kdy Bůh v osobě svého vyvoleného krále znovu potvrdí svou svrchovanost na zemi: "Hle, král bude vládnout spravedlivě a knížata spravedlivě. A každý z nich bude jako útočiště před větrem a úkryt před bouří, jako potoky vody ve vyprahlé zemi, jako stín obrovské skály ve vyprahlé zemi."¹³

Starý zákon (který bychom spíše měli znát jako Hebrejské písmo) často hovoří o velké krizi v lidských dějinách. Bůh stvoření ohromným božským zásahem dramaticky ukončí současnou éru špatného lidského vládnutí a nastolí novou vládu na zemi. Řada mistrovských textů shrnuje naději, kterou představili izraelští proroci, když poukazovali na zcela novou světovou epochu:

Bůh nebes zřídí království, které nebude nikdy zničeno... Zničí a pohltí všechna předchozí království a samo bude trvat navěky.¹⁴

V milosrdenství bude dokonce upevněn trůn a v Davidově stanu na něm bude sedět věrný soudce; navíc bude [Mesiáš] hledat spravedlnost a bude rychlý ve spravedlnosti.¹⁵

V onen čas budou Jeruzalém nazývat " Trůnem Pána" a všechny národy se k němu, do Jeruzaléma, shromáždí pro Pánovo jméno; už nebudou chodit podle tvrdohlavosti svého zlého srdce.¹⁶

Království, vláda a velikost království pod celým nebem bude dána lidu svatých Nejvyššího; jejich království bude královstvím věčným a všechna panstva jim budou sloužit a poslouchat je.¹⁷

II. JEŽÍŠOVA ZINTENZIVNĚNÁ MESIÁŠSKÁ NADĚJE

Oznámení, že Boží království je "na dosah ruky"¹⁸ a že lidé mají reagovat tím, že uvěří dobré zprávě o Království¹⁹, vyzývalo Ježíšovy posluchače, aby pochopili, že jejich národní naděje se mají naplnit.

Ježíš neřekl, kdy Boží království přijde. Oznámení, že je "blízko", znamenalo, stejně jako podobná slova, která používali proroci o staletí dříve,²⁰ že se lidé mají na jeho příchod připravovat s největší naléhavostí. Ježíšovo pojetí Božího království vycházelo z jeho bohaté historie zaznamenané v poselstvích izraelských proroků, o jejichž díle Ježíš výslovně řekl, že je nepřišel zničit.²¹ Jeho hlásání Království mělo upozornit na jistotu naplnění těchto předpovědí v budoucnosti: nastolení božské vlády na zemi, které bude předsedat ideální král Izraele, Mesiáš.

O tom, že Izrael očekával éru světového míru pod vládou Mesiáše, nelze důvodně pochybovat. Tato skutečnost je doložena ve stovkách standardních prací o Bibli a dějinách židovského náboženství. Autorita zabývající se literaturou proroků uvádí to, co je jasné každému, kdo četl jejich spisy:

Po mnoho staletí Židé věřili, že jednoho dne v neďaleké budoucnosti se jejich Bůh, Stvořitel vesmíru, zjeví a oslaví své jméno a svůj lid Izrael před celým lidstvem. To je základní podstata mesiášské naděje.²²

S ohledem na tuto naději lze postoj prvních křesťanů vyjádřit následovně:

Jejich mysl byla stále naplněna pocitem očekávání, pocitem blížící se změny obrovského významu, v níž Ježíš zaujme ústřední a význačné postavení jako Mesiáš a oni jako jeho vyvolení učedníci budou mít podíl na jeho slávě.²³

Jiný starozákonní badatel poznamenává, že prorok Daniel "ztotožňuje nadcházející království se zlatým věkem a předpokládá, že bude nastoleno zde na zemi jako závěrečná fáze dějin".²⁴ Království by znamenalo restrukturalizaci lidské společnosti pod božskou vládou působící na obnovené zemi.

den Boží bitvy, kdy Bůh vytáhne, aby znovu nastolil Království. Nový zákon nazývá budoucí Ježíšův příchod dnem Pána (2 Te 2:2; srov. 1:10). Proroci popisují den Pána jako "blízký a přicházející velmi rychle" (Sof 1:14), ačkoli ještě nenastal. Prorok se promítá do budoucnosti a vidí konec jako blízký. Oba zákony uznávají tento den jako dobu, kdy Bůh potrestá zlo světa. "Povstane, aby strašlivě otrásl zemi" (viz Iz 2:10-22).

¹² Iz 24:23, Jerusalem Bible.

¹³ Iz 32:1-2, NASV.

¹⁴ Dan. 2:44, Jerusalem Bible.

¹⁵ Dan. 2:44, Jerusalem Bible.

¹⁶ Iz 16:5, NASV.

¹⁷ Jer. 3:17, NASV.

¹⁸ Dan. 7:27, RSV. Království v tomto verši patří svatým jako mesiášskému společenství v Kristu. Překlad "jejich království..." se nachází v RSV, GNB, překladu Jewish Publication Society a *International Critical Commentary*.

¹⁹ Marek 1:15; Mat. 3:2; 4:17, atd.

²⁰ Marek 1:15.

²¹ Proroci ohlašovali "den Pána" (Joel 2:11; Iz 13:6, 9; Sof 1:14) a často o něm mluvili jako o "onom dni". Je to

²² H.D. Hamilton, *The People of God*, Oxford University Press, 1912, Vol. 2, 19.

²³ *Ibid.*, 20.

²⁴ D.S. Russell, *Apocalyptic, Ancient and Modern*, Philadelphia: Fortress Press, 1988, 26.

III. PŘÍCHÁZEJÍCÍ DOBRÉ ČASY

Stačí se podívat na tematické rubriky, které uvedli překladatelé Jeruzalémské bible, abychom zachytili příchut' starozákonního pozadí Ježíšova hlásání Božího království. Ve spisech velkého proroka Izajáše se dozvídáme o éře "věčného pokoje"²⁵, "budoucí obnově"²⁶, "příchodu ctnostného krále"²⁷, "osvobození Izraele"²⁸ a "slavném vzkříšení Jeruzaléma".²⁹ U Jeremiáše čteme o "Sionu v mesiášském věku",³⁰ "obrácení národů",³¹ "budoucím králi",³² "slibu obnovy pro severní izraelské království",³³ "slibu obnovy pro Judsko",³⁴ "velkolepě obnoveném Jeruzalémě",³⁵ a "institucích budoucnosti".³⁶

Ezechiel nám podává popis "Judy a Izraele v jednom království".³⁷ Ozeáš mluví o "pokání a smíření Izraele: Slib budoucího štěstí."³⁸ Joel předpovídá "slavnou budoucnost Izraele."³⁹ Ámos vřele píše o "vyhlídkách na obnovu a idylickou prosperitu."⁴⁰ Abdijáš popisuje politický triumf Božího království⁴¹ a konečně Zachariáš poskytuje živé obrazy "mesiášské spásy"⁴², "Mesiáše"⁴³ a "obnovy Izraele"⁴⁴. Zachariáš uzavírá popisem "nádhery Jeruzaléma".⁴⁵

Nikdo, kdo se nad těmito vzrušujícími vizemi budoucnosti zamyslel, si nemůže nevšimnout jejich smyslu. Izraelští proroci svorně tvrdili, že na zemi nastane éra míru a trvalého bezpečí pro všechny národy pod dohledem Bohem vyvoleného zástupce, zaslíbeného syna Davidova. To, co píše Irving Zeitlin o Izajášovi, shrnuje židovskou naději na Boží království na zemi:

Prorok se těší na konec této éry a na příchod nové, v níž společně zmizí arogance, útlak, války a mohlářství. Teprve až bude Izrael očištěn od svého povýšenectví, stane se skutečně Božím lidem a bude nést jeho slovo ostatním národům. "Neboť

ze Sijónu vyjde zákon a z Jeruzaléma slovo Pánovo."⁴⁶

Musíme zde vyjádřit svůj protest proti mimořádné myšlence, že se tato vize budoucnosti naplnila během Ježíšova historického působení nebo kdykoli později. Všem musí být zřejmé, že národy své meče nevykovali v hospodářské nástroje (dokonce i vyznavači křesťanství se navzájem zabíjeli v domácích i mezinárodních válkách) a že Ježíš jako Král-Mesiáš ještě viditelně nezaujal své postavení vládce národů na obnoveném Davidově trůnu.⁴⁷

IV. DANIELOVA VIZE KRÁLOVSTVÍ

Význam knihy Daniel pro Ježíšovo myšlení je třeba zvláště zdůraznit:

Myslím, že není pochyb o tom, kde Ježíš Kristus našel a rozvíjel své učení o Království. Našel je v knize Daniel, a to zejména v Danielovi 7. Existuje mnoho důkazů o tom, že kniha Daniel byla jednou z oblíbených knih Ježíše Krista, jednou z knih, které pilně a hluboce studoval během let pokojného ústraní v Nazaretě, než začalo jeho bouřlivé veřejné působení. Několikrát se odvolává na Daniela, a když se jednou porozumí knize Daniel, vrhne to docela velké světlo na četná podobenství, v nichž náš Pán popisuje Království.... Znovu a znovu prohlašoval, že Království bylo prvořadým cílem jeho života, aby ho nastolil, a tvrdil, že by mělo být prvořadým cílem našeho života, abychom ho podporovali. Všechny naše povinnosti shrnul do stále památného příkazu "hleďte nejprve Boží království a jeho spravedlnost" (Mt 6,33).⁴⁸

Vycházíme-li z knihy Daniel, můžeme snadno zjistit, že Boží království (neboli Království nebes) je skutečná, externí říše. A nejen to, má to být vláda, která se náhle a dramaticky chopí moci. Jeho správa

²⁵ Iz 2:1-5.

²⁶ Iz 4:4-6.

²⁷ Iz 11:1-9.

²⁸ Iz 43:1-7.

²⁹ Iz 60.

³⁰ Jer. 3:14-18.

³¹ Jer. 16:19-21.

³² Jer. 23:1-8.

³³ Jer. 30.

³⁴ Jer. 31:23-26.

³⁵ Jer. 31:38-40.

³⁶ Jer. 33:14-26.

³⁷ Ezek. 37:15-28.

³⁸ Oz. 14:2-10.

³⁹ Joel 4:18-21.

⁴⁰ Amos 9:11-15.

⁴¹ Abd. 21; srv. Mich 4:1-5

⁴² Zach. 8:1-17.

⁴³ Zach. 9:9-10.

⁴⁴ Zach. 9:11-17.

⁴⁵ Zach. 14:1-21.

⁴⁶ *Ancient Judaism*, Cambridge: Polity Press, 1988, 228.

⁴⁷ Luk 1:32, 33; Luk 24:21; Sk 1:6; 3:21; Luk 22:28-30; Mat 19:28; Zj. 11:15-18; 20:1-6.

⁴⁸ H.P. Hughes, *Essential Christianity*, Isbister and Co., 1894, 59.

bude v rukou "Syna člověka"⁴⁹ a "svatých".⁵⁰ Z Danielova svědectví v žádném případě nemůže jít o neviditelnou vládu, která by byla nastolena pouze v srdcích věřících. Její politický rozměr a umístění na zemi jsou jednoznačně jasné. Stejně tak je zřejmé, že Danielem popsané Boží království se dosud neobjevilo.

A ve dnech těch králů Bůh nebes zřídí království [v Novém zákoně Království Boží nebo Království nebes], které nebude nikdy zničeno, a toto království nebude ponecháno jinému lidu; rozdrtí a ukončí všechna tato království, ale samo bude trvat navěky.⁵¹

V dalším verši je dopad Království přirovnán ke kameni, který drtí "železo, bronz, hlinu, stříbro a zlato" bývalých světových říší. Podle proroka, jehož poselství jsme vyzváni uvěřit, "velký Bůh oznámil králi [Nabuchodonozorovi], co se stane v budoucnosti [hebrejsky *be acharit hajamim*, tj. v budoucích mesiášských časech]; sen je tedy pravdivý a jeho výklad je důvěryhodný".⁵² Syn člověka má být jmenován panovníkem božského království a sdílet vládu se svatými:

Jemu [Synu člověka - Ježíšův oblíbený titul] bylo dáno panství, sláva a království, aby mu sloužily všechny národy, země a jazyky; jeho panství je panství věčné, které nepomine, a jeho království je takové, které nebude zničeno... A království a panství a velikost království pod celým nebem bude dána lidu svatých Nejvyššího; jejich království bude královstvím věčným a všechna panstva jim budou sloužit a poslouchat je.⁵³

Boží království je zjevně velmocí, která vládne všem národům. Přijde k moci na zemi ("pod celým nebem")⁵⁴ a k jeho nastolení dojde katastrofou, mezinárodním převratem, který vyústí v úplnou politickou reorganizaci. Před její neodolatelnou mocí se budou muset národy světa sklonit. Opakujícím se tématem Nového zákona (ale zřídka kázaným) je, že Ježíš a jeho následovníci budou vykonavateli nové světové vlády - Božího království.⁵⁵ Být svatým v Novém zákoně znamená být tím, kdo je určen k vládě v nadcházejícím království. Jak říká Alan Richardson:

*Vstoupit do Království znamená mnohem víc než stát se poddaným Božího království, znamená to získat podíl na Božím kralování, být jedním z těch, kdo jsou určeni vládnout. Ježíš mluví o chudých v duchu, tj. o křesťanských "chasicim" [svatých], jako o těch, kterým patří nebeské kralování; jsou to ti mírní, kteří podle proroctví Žalmu 37:11 zdědí zemi (Mt 5:5). Jako starý Izrael získal dědictví zaslíbené země, tak nový Izrael bude vlastnit zemi jako své dědictví.... Po smrti antikrista v Danielovi 7 "byl soud dán svatým Nejvyššího a nastal čas, aby svatí vlastnili království (*malchut*)".⁵⁶*

Boží království bylo určeno k tomu, aby nahradilo nepřátelské světové říše, jak je znázorňuje velká postava z druhé kapitoly knihy Daniel. Sedmá kapitola knihy Daniel poskytuje nepostradatelný plán pro pozdější poslání Ježíše, který viděl svůj vlastní osud i osud církve ve velkých viděních, jež byla dána prorokovi, který sám, předznamenává kariéru věřících, trpěl v rukou Babyloňanů a později dosáhl vysokého vládního postavení.

V. IZAIÁŠOVA NADĚJE NA SVĚTOVÝ MÍR

Světlá budoucnost není nikde vykreslena tak názorně jako ve slovech proroka Izaiáše. Jeho vize je:

V budoucích dnech, [kdy] se hora Jahvova chrámu bude tyčit nad horami a bude vyvýšena nad pahorky. Všechny národy k ní budou proudit, lidé bez počtu k ní budou přicházet a budou říkat: "Poďte, vystoupíme na Jahvovu horu, do chrámu Jákobova Boha, aby nás naučil svým cestám, abychom chodili po jeho stezkách, neboť ze Sijónu vyjde Zákon a z Jeruzaléma Jahvova věštba." Bude vykonávat moc nad národy a rozhodovat mezi mnoha národy; ty budou své meče kovat na radlice a svá kopí na srpy. Národ nepozvedne meč proti národu, už nebude žádný výcvik k válce. Ó dome Jákobův, pojďme, kráčeje ve světle Jahvově.⁵⁷

Až nadejde nový věk, "ti, kdo budou ponecháni na Sijónu a zůstanou v Jeruzalémě, budou nazváni svatými a ti, kdo zůstanou v Jeruzalémě, budou zaznamenáni pro přežití".⁵⁸ Po vyčištění chrámového území, když

Pán smyl špinu sionské dcery a očistil Jeruzalém od krve, která v něm byla prolita... Jahve přijde a spočine na celém pásnu hory Sion a na těch, kdo

⁴⁹ Dan. 7:13, 14.

⁵⁰ Dan. 7:27.

⁵¹ Dan. 2:44, NASV.

⁵² Dan. 2:45, NASV.

⁵³ Dan. 7:14, 27, RSV.

⁵⁴ Dan. 7:27.

⁵⁵ Mat. 19:28; Luk 22:28-30; 1 Kor. 6:2; 2 Tim. 2:12; Zj. 2:26; 3:21; 5:10; 20:4.

⁵⁶ Alan Richardson, *Introduction to the Theology of the New Testament*, London: SCM Press, 1958, 86-87, přidáno zdůraznění.

⁵⁷ Iz 2:1-5, Jerusalem Bible.

⁵⁸ Isa. 4:3, Jerusalem Bible.

jsou tam shromážděni, ve dne oblak a dým a v noci záře plápolajícího ohně. Neboť nad tím vším bude Jahvova sláva baldachýnem a stanem, který bude ve dne poskytovat stín před žářem, útočiště a úkryt před bouří a deštěm.⁵⁹

Zázračná povaha předpovězeného Království je spojena s nadpřirozeným pojetím Mesiáše: "Panna je těhotná a brzy porodí syna, kterého nazve Immanuel".⁶⁰ Matouš vidí v zázračném početí Ježíše naplnění Izaiášova proroctví, které zaznělo o 700 let dříve. O Mariině zázračném těhotenství uvádí pouze to, že "to vše se stalo, aby se naplnila slova, která Pán promluvil skrze proroka".⁶¹

Od velikosti budoucího království je neoddelitelný majestát zaslíbeného krále:

Neboť se nám narodilo dítě, syn nám byl dán a na jeho bedra byla vložena vláda; a toto jméno mu dali: To je jméno: Podivuhodný rádce, Mocný Bůh ["Mocný Bůh" podle hebrejského lexikonu znamená "božský hrdina"⁶²], Otec přicházejícího věku [tak zní řecká verze hebrejského textu], Kniže pokoje. Široké je jeho panství v míru, který nemá konce, kvůli Davidovu trůnu a jeho královské moci, kterou upevňuje a činí bezpečnou ve spravedlnosti a bezúhonnosti. Od této chvíle až navěky to bude činit žárlivá láska Jahva Sabaota [Pána nebeských vojsk].⁶³

Později prorok mluví o někom, kdo evangelizuje Sion a přináší evangelium do Jeruzaléma.⁶⁴ Spojení dvou myšlenek - evangelia a Boha vládnoucího⁶⁵ - přirozeně vede k pojmu novozákonního "evangelia Božího království". Kdykoli se v biblickém textu mluví o tom, že se Bůh stane králem, židovské komentáře překládají hebrejské sloveso "vládnout" podstatným jménem: "Boží království se zjeví" (židovský Targum, Iz 40:10). Tak také v Ex 15:18 "Pán bude vládnout na věky věků" znamená, že "Pánovo království trvá na věky věků".

Přesně stejnou souvislost mezi evangeliem a Královstvím najdeme v Izajáši 52:7: "Jak krásné jsou na horách nohy toho, kdo přináší radostnou zvěst, kdo zvěstuje pokoj, kdo přináší dobrou zprávu, kdo

zvěstuje spásu, kdo říká Sionu: 'Tvůj Bůh kraluje'." Kontext hovoří o veřejném vystoupení Pána: "Pán obnažil svou svatou paži před očima všech národů a všechny končiny země uvidí spásu našeho Boha."⁶⁶

Tyto kriticky důležité pasáže spolu s popisem Božího království v Danielovi 2:44, které nahradí světové říše, podávají jasný obraz Království jako nadcházející Boží vlády na zemi, která bude nastolena nadpřirozeným zásahem. Je to víra v blížící se příchod nové éry dějin, kterou Ježíš požaduje svou výzvou "Čiňte pokání a věřte evangeliu [o Božím království]".⁶⁷

Izaiášova vize světlé budoucnosti vystihuje naději Království:

Neboť hle, tvořím nová nebesa a novou zemi a na dřívější věci se nebude vzpomínat a nepřijdou na mysl. Ale radujte se a veselte se navěky z toho, co tvořím, neboť hle, tvořím Jeruzalém k radosti a jeho lid k veselí. Budu se radovat v Jeruzalémě a jásat ve svém lidu; už v něm nebude slyšet pláč a křik soužení. Už v něm nebude nemluvně, které žije jen několik dní, ani stařec, který nenaplní své dny, neboť dítě zemře ve stu letech a hříšník ve stu letech bude prokletý. Postaví si domy a budou v nich bydlet, vysadí vinice a budou jíst jejich plody. Nebudou stavět a jiný bydlet, nebudou sázet a jiný jíst, neboť jako dny stromů budou dny mého lidu a moji vyvolení se budou dlouho těšit z díla svých rukou. Nebudou pracovat nadarmo a nebudou rodit děti pro neštěstí, neboť budou potomky Pánových pozeňnaných a jejich děti s nimi. Dříve než zavolají, odpovím, dokud ještě mluví, vyslyším. Vlk a beránek se budou pást spolu, lev bude jíst slámu jako vůl a prach bude hadovi potravou. Na celé mé svaté hoře neublíží ani nezahlubí, je výrok Pána.⁶⁸

VI. VIZE MENŠÍCH PROROKŮ O SLAVNÉ BUDOUCNOSTI IZRAELE

Takzvaní malí proroci opakují božské ujištění o hojné budoucnosti země, až se Boží lid celým srdcem vrátí k Pánovi. Dávné prokletí uvalené kvůli nepo-

⁵⁹ Iz. 4:4-6, Jerusalem Bible.

⁶⁰ Iz. 7:14, Jerusalem Bible

⁶¹ Mat. 1:22, Jerusalem Bible.

⁶² *Hebrew and English Lexicon of the Old Testament*, Brown, Driver and Briggs, Oxford: Clarendon Press, 1961, 42.

⁶³ Iz. 9:6, 7, Jerusalem Bible.

⁶⁴ Iz. 40:9.

⁶⁵ Iz. 40:10; v. 5 mluví o slávě a Iz. 52:7 o Božím panování.

⁶⁶ Iz. 52:10, RSV.

⁶⁷ Marek 1:14, 15.

⁶⁸ Iz. 65:17-25, RSV.

slušnosti vůči smlouvě bude odstraněno a v zemi zavládne stav "mléka a medu", čímž se naplní božské sliby o obnově:

Izraeli, vrať se k Jahvovi, svému Bohu; tvá nepravost byla příčinou tvého pádu.... Opatří si slova a vrať se k Jahvovi. Řekni Mu: "Odejmi všechnu nepravost, abychom měli opět štěstí a mohli Ti přinést slova chvály. Asýrie nás nemůže zachránit, už nebudeme jezdit na koních ani říkat 'Náš Bože' tomu, co vytvořily naše vlastní ruce, neboť ty jsi ten, v němž sirotci nacházejí soucit.

Uzdravím jejich nevěrnost. Budu je milovat celým svým srdcem, neboť můj hněv se od nich odvrátil. Na Izrael padnu jako rosa. Rozkvetete jako lilie a vystrčí kořeny jako topol, jeho výhonky se rozšíří daleko, bude mít krásu olivy a vůni Libanonu. Vráti se, aby žili v mém stínu; budou pěstovat obilí, které vzkvétá, budou pěstovat vinnou révu proslulou jako víno z Helbonu. Co má Efrajim ještě společného s modlami, když jsem to já, kdo vyslýchá jeho modlitby a stará se o něj? Já jsem jako cypřiš věčně zelený, ode mne pochází všechna tvá plodnost. Moudrý člověk ať těmto slovům rozumí. Ať inteligentní člověk pochopí jejich význam. Neboť cesty Jahvovy jsou přímé a ctnostní lidé po nich krácejí, ale hříšníci klopýtají.⁶⁹

"Až přijde ten den," říká prorok Joel:

hory budou oplývat mladým vínem a pahorky mlékem a všechna koryta judských řek budou oplývat vodou. Z Jahvova domu bude vyvěrat pramen, který bude napájet vádí akácií. Egypt se stane pustinou, Edóm pustinou kvůli násilí spáchanému na synech Judy, jejichž nevinnou krev prolili ve své zemi. Ale Juda bude obydlen navěky, Jeruzalém od věků do věků. "Já [Jahve] pomstím jejich krev a nikoho nenechám bez trestu" a Jahve bude mít svůj domov na Sijónu.⁷⁰

Tato zaslíbení se naplní po velkém Pánově dni pospaném v předchozích verších.⁷¹ Amos líčí budoucnost stejnými slovy. Dojde k očištění i obnově Izraele:

Já však Jákobův [izraelský] dům úplně nezničím. - to je Jahve, kdo mluví. Nyní totiž vydám rozkaz a zatřesu domem Izraele mezi všemi národy, jako se třese sítem, aby ani kamínek nespadol na zem. Všichni hříšníci z mého lidu zahynou mečem, všichni ti, kdo říkají: "Nás se žádné neštěstí nedotkne, ani se k nám nepřiblíží." Toho dne [po Pánově dni] znovu vztyčím chátrající Davidovu chýši, zacelím v ní mezery, obnovím její trosky a

znovu ji postavím jako za dávných dnů, aby si mohli podmanit zbytek Edómu a všechny národy, které mi patřily. Je to Jahve, kdo mluví, a on to uskuteční. Nyní přicházejí dny - je to Jahve, kdo mluví -, kdy sklizeň bude následovat bezprostředně po orbě, šlapání hroznů brzy po setí, kdy hory potečou novým vínem a všechny pahorky jím budou oplývat. Chci obnovit štěstí svého lidu Izraele; obnoví zničená města a budou v nich žít, vysadí vinice a budou pít jejich víno, budou kopat zahrady a jíst jejich úrodu. Zasadím je v jejich zemi, aby už nikdy nebyli vykořeněni ze země, kterou jsem jim dal, je výrok Jahva, vašeho Boha.⁷²

VII. ŠALAMOUNOVY ŽALMY

Je zřejmé, že naděje na nový politický řád na zemi byla v době, kdy Ježíš začal kázat, velmi živá. Ve světle množství dalších mesiášských materiálů v hebrejské Bibli není nijak překvapivé, že Židé prvního století dychtivě očekávali éru národní slávy, která se má uskutečnit v království zaslíbeného Mesiáše. Následující úryvky ze "Žalmů Šalamounových", které pocházejí z doby přibližně 50 let před Ježíšovým narozením, líčí budoucí mesiášskou říši. Tyto žalmy samy o sobě nejsou součástí oficiálního kánonu Písma. Čerpají však inspiraci přímo z četných mesiášských pasáží starozákonních žalmů a proroků (zejména z 2. Samuelovy 7, žalmů 72, 89 a 132), a ukazují tak, jak byly tyto texty v Izraeli používány:

Pane, tys vyvolil Davida za krále nad Izraelem a přísahal jsi mu o jeho potomcích navěky, že jeho království před tebou nezanikne. ... Pohleď, Pane, a vzbud' pro ně jejich krále, syna Davidova, aby vládl nad tvým služebníkem Izraelem v čase, který je ti znám, Bože. Podepři ho silou, aby zničil nespravedlivé vládce, aby očistil Jeruzalém od pohanů, kteří ho deptají k záhubě; v moudrosti a spravedlnosti vyžeň hříšníky z dědictví; rozbij zpupnost hříšníků jako hrncířskou nádobu; železnou tyčí rozbij všečen jejich materiál; slovem svých úst znič nezákonné národy; na jeho varování budou národy prchat před jeho tváří a on odsoudí hříšníky podle myšlenek jejich srdcí. Shromáždí svatý lid, který povede ve spravedlnosti, a bude soudit kmeny lidu, které Pán, jejich Bůh, učinil svatými. Nedopustí, aby se mezi nimi zdržovala nespravedlnost, a žádný člověk, který zná ničemnost, s nimi nebude žít. Pozná totiž, že všichni jsou dětmi svého Boha. Rozdělí je po zemi podle jejich kmenů. ... A bude mít pohanské národy, které mu budou sloužit pod jeho jhem, a

⁶⁹ Oz. 14:2-10, Jerusalem Bible.

⁷⁰ Joel 3:18-21, Jerusalem Bible.

⁷¹ Joel 3:15-17

⁷² Amos 9:8-15, Jerusalem Bible.

bude oslavovat Pána na místě významném nad celou zemí. A očistí Jeruzalém a učiní jej svatým, jakým byl už od počátku, aby přišly národy z končin země, aby viděly jeho slávu, aby přivedly jako dary jeho děti, které byly vyhnány, a aby viděly Pánovu slávu, kterou ho Bůh oslavil.

V jeho [Mesiášově] životě nebude mezi nimi žádná nespravedlnost, neboť všichni budou svatí a jejich králem bude Pán Mesiáš. Nebude totiž spoléhat na koně, jezdce a luk, nebude sbírat zlato a stříbro na válku. Ani nebude budovat naději v množství pro den války. Sám Pán je jeho králem, nadějí toho, kdo má pevnou naději v Boha....

Pane, tvé milosrdenství je nad díly tvých rukou navěky. Svou dobrotu prokazuješ Izraeli bohatým darem. Tvé oči nad nimi bdí a nikdo z nich nebude v nouzi. Tvé uši naslouchají nadějně modlitbě chudých, tvé soucitné soudy jsou nad celým světem a tvá láska je k potomkům Abraháma, Izraelity. Tvá kázeň pro nás je jako pro prvorozeného syna, jedináčka, aby odvrátila vnímavého člověka od neúmyslných hříchů. Kéž Bůh očistí Izrael pro den milosrdenství v požehnání, pro určený den, kdy bude vládnout jeho Mesiáš. Blaze těm, kdo se narodí v oněch dnech, aby viděli Pánovy dobré věci, které učiní pro přicházející pokolení, které bude pod metlou kázně Pána Mesiáše, v bázni jeho Boha, v moudrosti ducha, spravedlnosti a síle, aby vedl lidi ke spravedlivým činům, v bázni Boží, aby je všechny uvedl do bázně před Pánem, dobré pokolení žijící v bázni Boží, ve dnech milosrdenství.⁷³

Tyto Žalmy zachycují podstatu mesiášské naděje, kterou představoval Starý zákon a která byla v Izraeli aktuální v době, kdy Ježíš začal hlásat Boží království. Vykazují také nápadnou příbuznost s pasážemi Lukášova evangelia⁷⁴, knihy Zjevení⁷⁵ a mnoha dalších novozákonních textů. Těší se z vyhlídky na svět osvobozený od tyranské vlády a sdílejí Izaiášovu vizi:

Jakmile skončí útlak a nebude už ničitele a odejdou ti, kdo nyní zemi pošlapávají, bude trůn zajištěn v laskavosti a na něm bude ve vši věrnosti sedět v Davidově stanu soudce, který bude dbát na spravedlnost a bude dychtit po poctivosti.⁷⁶

⁷³ Žalmy Šalamouna 17:4, 21-28, 32-34; 18:1-9.

⁷⁴ 1:32, 33; 2:11.

⁷⁵ 11:15-18; 19:15-16.

⁷⁶ Iz. 16:4, 5, Jerusalem Bible.

⁷⁷ Gen. 13:14-17, Jerusalem Bible.

VIII. ABRAHAM, ZEMĚ A KRÁLOVSTVÍ

Soudržnost biblického příběhu si uvědomíme, když si znovu připomeneme základní témata, kterými byl Izrael živen. Řada klíčových textů zakotvila zaslíbení země jako neporušitelný závazek Abrahama Boha zajistit trvalý mír v zemi zaslíbené, kterou budou spravovat ti, kdo byli vyvoleni za Boží syny:

Jahve řekl Abramovi. . . "Rozhlédni se od místa, kde jsi, na sever a na jih, na východ a na západ. Všechnu zemi, která je na dohled, dám tobě a tvým potomkům na věky. . . Pojdte, projděte celou zemi, neboť vám ji chci dát."⁷⁷

Bůh mu [Abrahamovi] řekl: "Zde je má smlouva s tebou: staneš se otcem mnoha národů. Nebudeš se už jmenovat Abram; tvé jméno bude Abraham. . . Učiním z tebe národy a tvůj potomek bude králem. Uzavřu svou smlouvu mezi sebou a tebou a tvými potomky po tobě, pokolení za pokolením, smlouvu na věčné časy, abych byl tvým Bohem a Bohem tvých potomků po tobě. Dám tobě a tvým potomkům po tobě zemi, v níž žiješ, celou zemi Kanaán, do vlastnictví na věčné časy, a budu tvůj Bůh."⁷⁸

Písmo předvíдалo, že Bůh ospravedlní pohany skrze víru, a proto předem zvěstovalo evangelium Abrahamovi: "V tobě budou požehnány všechny národy."⁷⁹

Budete-li [Izraelci] poslouchat můj hlas a držet se mé smlouvy, budete mi patřit ze všech národů, neboť celá země je moje. Budu vás považovat za království kněží, za zasvěcený národ.⁸⁰

Království a vlastnictví palestinské země tvořily základ Boží smlouvy mezi Ním a vyvoleným národem, který zpočátku představoval Abraham. Královské postavení Izraele však záviselo na jeho poslušnosti. Jak dalece se jim podařilo dostat vysokému ideálu, který od nich byl požadován, dokládají starozákonní dějiny Izraelitů. Často šlo o příběh selhání při plnění Božích měřítek, přičemž David byl výjimečným příkladem vládnutí vykonávaného ve spolupráci s Bohem.⁸¹

Jak jsme viděli, národní naděje Izraele, která plála i v dobách útlaku ze strany nepřátel, spočívala v tom, že dokonalý král, Mesiáš, nakonec přinese zlatý věk

⁷⁸ Gen. 17:3-8, Jerusalem Bible.

⁷⁹ Gal. 3:8, RSV.

⁸⁰ Exod. 19:5, 6, Jerusalem Bible.

⁸¹ Vynikajícími králi byli také Ása, Jósafat, Ezechiáš a Jóšijáš.

světového míru, který tak živě předpovídali proroci. S úsvitem tohoto velkého dne mělo přijít Boží království. Víme, že v době, kdy Ježíš začal kázat, se v synagoze konaly modlitby za příchod Království. Nelze si nevšimnout úzké příbuznosti této modlitby s "Pánovou modlitbou":

Velebeno a posvěceno budiž Jeho veliké jméno ve světě, který stvořil podle své vůle. Kéž založí své království za tvého života, za tvých dnů a za života celého domu Izraele, a to rychle a v blízké době.⁸²

Jak zdůraznil jeden významný německý teolog, "pravý základ Ježíšova učení je třeba hledat v ... židovském myšlení o Bohu jako vládci a o jeho Království jako projevu jeho královské činnosti".⁸³

Weiss tvrdí, že právě tento důraz je ve Starém zákoně dominantní, a ukazuje, že takový důraz s sebou nese myšlenku konfliktu se světským či lidským kralováním. Představa je taková, že Bůh prokáže své kralování aktem soudu proti světskému kralování. Na tomto pozadí můžeme vidět, že pro proroky bylo přirozené... když hlásali velkou krizi, která měla přijít, aby tak činili formou ohlášení příchodu mocného činu Boha jako krále. Naděje vyjádřená v [prorocích] se týká příchodu mocného královského působení Boha, jímž bude jeho lid vykoupen, jeho nepřítelé i jeho nepřítelé zničeni a současný zlý stav věcí [srov. Gal 1:4, "tento nynější zlý věk"] zcela a navždy zvrácenPrávě tato naděje stojí za tím, co Ježíš použil jako termín Boží království.⁸⁴

IX. JEŽÍŠ JAKO HRDINA BOŽÍHO PLÁNU PRO CELOSVĚTOVÝ MÍR

Pouze opakujeme slova mnoha odborníků na Písmo, když tvrdíme, že naše základní teze zní: při střetu s Královstvím v Ježíšově evangelijní zvěsti je třeba brát v úvahu starozákonní kořeny Božího království. Království, vytržené z hebrejského prostředí, je v myslích mnoha čtenářů Bible skutečně mlhavým pojmem. Existuje vážné riziko, že ústřednímu pojmu Ježíšova evangelia budeme přikládat význam, který mu Ježíš a apoštolové nepřikládali. Výsledkem bude nevyhnutelně představa Ježíše, který se jen málo podobá židovskému Ježíši, jehož učení má věčný význam.

Nemusíme číst daleko v Novém zákoně, abychom se setkali s jednoznačným prohlášením o Božím záměru s Ježíšem, v němž se znovu objevuje jazyk Davidova trůnu. "Pán Bůh mu dá trůn jeho otce Davida a on bude kralovat nad domem Jákobovým navěky a jeho království nebude mít konce."⁸⁵ To nás okamžitě upozorňuje na skutečnost, že nyní máme očekávat znovuzrození Davidovy královské říše. Jako kdysi Šalomoun "seděl na trůnu svého otce Davida", tak i Ježíš má zaujmout stejné královské postavení. Scéna je připravena pro velký cíl, který je před Mesiáše postaven. Protože, jak každý Žid věděl, Davidův trůn přestal existovat od doby babylonského zajetí, Gabrielova předpověď vyžadovala obnovení Davidova království. Je zřejmé, že velká zaslíbení daná božskou smlouvou Davidovu domu se nakonec mají uskutečnit v Ježíši.

Ve velkém úvodním Lukášově výroku o životní dráze Mariina syna máme prakticky definici smyslu křesťanství. Ježíšova úloha je zde popsána velmi přesně. Není to žádná vágní náboženská postava. Je přísně spojen s národními nadějemi Izraele a jeho úkolem je stát se jejich králem, vládnoucím pro Boha v Božím království. To, s čím nás Lukáš seznamuje prostřednictvím Gabrielova sdělení, je nejčistší mesianismus, který lze pochopit pouze v jeho samotném židovském prostředí. Andělův přesný popis Ježíšovy role v Božím plánu by čtenářům známým Písma mohl připomenout důležité proroctví o Božím království, které se nachází v knize Abdijáš. Prorok v závěru zjevení, které mu bylo dáno, oznámil očekávání Izraele. V době, kdy se "den Pána přiblíží na všechny národy", Jákobův dům "obsadí svůj vlastní majetek" a "spasitelé vystoupí na horu Sion, aby vládli hoře Ezau; a *království bude Pánovo*".⁸⁶

Taková byla horoucí naděje na osvobození, kterou podporovala staletí rozjímání hebrejských proroků, kteří toužili po obnovení slávy Izraele, až se Davidův velký potomek stane králem. Bible nám nedává žádné oprávnění předpokládat, že Davidův trůn je něco jiného než sídlo izraelského krále v Jeruzalémě. Neexistuje žádné ospravedlnění pro náhlou změnu významu slova "Davidův trůn" tak, aby popisoval neviditelnou vládu na nebesích. Zaslíbený

⁸² Modlitba *kadiš* přednášená v synagoze

⁸³ John Weiss, *Jesus' Preaching of the Kingdom of God*, 1982.

⁸⁴ Norman Perrin, *The Kingdom of God in the Teaching of Jesus*, SCM Press, 1963, 19, kde pojednává o díle Johna Weisse.

⁸⁵ Luk. 1:32, 33, NASV.

⁸⁶ Abd. 15, 17, 21.

král, Mesiáš, musí vládnout v Božím království, což je obnovené Davidovo království. Zjevení, které Gabriel udělil Marii a o němž Lukáš referuje jako o základním křesťanském učení, vyžaduje naplnění při (stále ještě budoucím) zjevení Ježíše na zemi, aby zaujal postavení, které mu zajistilo božské slovo ohlášené při jeho narození. Jak poznamenává *Pulpit Commentary* k Lk 1:32 v dráždivě stručné poznámce: "Andělova slova jsou zatím nenaplněna. Jasně hovoří o obnově Izraele, která je, pokud můžeme vidět, stále ještě velmi vzdálená... . Událostmi nabitá hodina stále čeká."⁸⁷

Učený komentátor by mohl dodat, že příslib královského úřadu pro Ježíše je jádrem evangelia o Království, křesťanského evangelia. Celý Nový zákon se na tuto událost těší. Není to nijak překvapivé, protože stejnou naději vzbuzovali už hebrejští proroci, když předpovídali trvalého davidovského vládce v Jeruzalémě. Izajáš 9:7 je v tomto ohledu klíčovou mesiášskou pasáží. Jak židovský Targum, tak křesťanští vykladači v ní rozpoznávají odkaz na Mesiáše, "v jehož dnech", jak zní Targum, "bude nad námi velký pokoj":

Nebude konce růstu jeho vlády ani pokoje na Davidově trůnu a nad jeho královstvím, aby je upevnil a udržoval spravedlností a právem od té chvíle až navěky.⁸⁸

Když se toto velkolepé mesiášské proroctví (které se rozhodně neuskutečnilo za vlády krále Ezechiáše v 8. století př. n. l.!) čte o Vánocích nebo se zpívá při představení Händelova Mesiáše, vzniká při nedostatku jasných informací falešný dojem, že se proroctví již nějakým způsobem naplnilo. V biblickém podání se však vztahuje k budoucnosti a patří k prosbě "přijď království tvé" z Pánovy modlitby. Je to doprovodné proroctví k Jeremiášově předpovědi:

"Hle, přicházejí dny," prohlašuje Pán, "kdy vzbudím Davidovi spravedlivou ratolest, a on bude kralovat a jednat moudře a konat v zemi právo a spravedlnost. V jeho dnech bude Juda zachráněn a Izrael bude bydlet v bezpečí."⁸⁹

Zatímco v Jeruzalémě nevládne žádný davidovský král, hlavní břemeno mesiášského proroctví zůstává

nenaplněno - a to "konkrétně" - jako ohromná politická událost, která zavede první božskou světovou vládu. Taková je ohromující nabídka biblického křesťanství, o níž církve podivně mlčí.

X. NEBIBLICKÉ DEFINICE BOŽÍHO KRÁLOVSTVÍ

Jasná řeč proroků nepodléhá "náboženskému" výkladu jako mnohými oblíbené vnitřní "království srdce". Vize Království neznámá postupné zlepšování současných vlád. Dřívější království ze druhé knihy Danielovy jsou definována jako skutečné politické říše, počínaje Babylonem. Právě na troskách těchto bývalých světových říší bude zřízeno mesiášské království. Stane se tak náhlým božským zásahem, který způsobí zničení soupeřících království. Boží království v Bibli vychází z této klasické pasáže z knihy Daniel a z pasáží, které jsme citovali v Letopisech. Zejména u Matouše, Marka a Lukáše má Boží království (nebo království nebes, což je synonymum) jako svou primární definici světovou říši s centrem v Jeruzalémě, spravovanou Mesiášem a svatými. Je to cíl celého Božího záměru a úkol, který stojí před každým věřícím křesťanem. Výsledkem dějin je obnova Edenu pod novou Boží vládou. Boží království není královstvím v nebi ani místem pro duše zemřelých po smrti. Boží království by se také nemělo redukovat na synonymum pro Církev.⁹⁰ Ztotožnění Království s církví způsobilo nevýslovný zmatek.

XI. JEŽÍŠ JAKO VYKONAVATEL KRÁLOVSTVÍ

Celý Nový zákon se snaží představit Ježíše jako zaslíbeného krále Izraele, Mesiáše a krále Božího království. Slovo "Kristus", které je ekvivalentem hebrejského slova Mesiáš, je titul vyhrazený zvláštním lidským zástupcům Boha - prorokům, kněžím a zejména králi. Jméno "Ježíš Kristus" nám nepředstavuje Ježíše, který je synem "Marie a Josefa Krista", jak si myslelo dítě v nedělní škole. "Kristus" není součástí vlastního jména. "Ježíš Kristus" je ekvivalentem "Ježíše, Krista", tedy Ježíše krále Izraele. Jeho plný titul zní "Pán Ježíš Kristus", přičemž "pán" je královský mesiášský titul udělovaný izraelským

⁸⁷ *Commentary on Luke*, 8.

⁸⁸ Iz. 9:7, NASV.

⁸⁹ Jer. 23:5, 6, NASV.

⁹⁰ Je pravda, že Nový zákon očekává, že se věřící stanou Královstvím, ale až po nynějším období utrpení. Proto lze říci, že křesťané se v Království proměnili (Zj 1:6). Připravují se na vládu (Zj 5:10).

králům a dalším lidským nadřazeným. Ježíš je tedy, jak nám říká Lukáš, "Pán Mesiáš" nebo "Král Mesiáš".⁹¹ "Pán" je titul propůjčený mu Pánem Bohem, jeho Otcem, v nesmírně důležitém prorockém orákulu v Žalmu 110:1. Lukáš také nazývá Ježíše "Pánovým Pomazaným"⁹² (neboli Kristem), čímž ho opět spojuje s izraelskými králi. Je pozoruhodné, že v pozdějších Pavlových listech se o Spasiteli častěji mluví jako o Kristu Ježíši, a to v tomto pořadí, než jako o Ježíši Kristu, snad jako ochrana před jakýmkoli rozmělněním bohatého významu královského slova "Kristus". Je možné, že si Pavel uvědomoval, jak křehký může být mesiášský pojem v rukou pohanů, kteří nemají pochopení pro dědictví Izraele. Proto trvá na tom, že Ježíš je Mesiáš. Na tomto přesvědčení založil Ježíš celé své působení:

Šimon Petr odpověděl: "Ty jsi Kristus, Syn živého Boha." Ježíš mu odpověděl: "Blaze tobě, Šimone Bar-Jonah! Vždyť ti to nezjevilo tělo a krev, ale můj Otec, který je v nebesích. A já ti říkám, že ty jsi Petr a na této skále zbuduji svou církev."⁹³

Význam a porozumění zprostředkovávají slova. Jakákoli změna významu klíčových slov v dokumentu povede k narušení komunikace mezi autorem a publikem. "Ježíš Kristus" je jediné jméno, které si nemůžeme dovolit zkreslit, pokud nám mají novozákonní autoři účinně sdělovat informace. Samotná podstata křesťanství závisí na správném pochopení ústřední postavy křesťanství. Hrdinou naší víry byl a je Žid, jehož zaznamenaná slova k nám promlouvají s odstupem dvou tisíc let. Není třeba velké představivosti, abychom pochopili, že předávání myšlenek na tak dlouhou dobu je plně nebezpečí nepochopení. To platí zejména v oblasti náboženství, které se zabývá kontroverzními a abstraktními pojmy. Lidská mysl je až příliš náchylná k tomu, aby si vytvořila "Ježíše" podle svých vlastních představ a programů. Vezměme si například možnost chybné interpretace při rozhovoru Američana a Angličana. Oba mluví stejným jazykem - nebo si to alespoň myslí. Jaký význam si Američan vyvodí od svého kolegy na druhé straně Atlantiku, když ten prohlásí, že je "mad about his flat/blázen do svého bytu", že "Tom and Jane have just broken

up/Tom a Jane se právě rozešli" nebo že hodlá "open the bonnet and adjust the engine with his spanner/otevřít kapotu a seřídít motor klíčem"? Angličan, který se v americkém obchodě ptá na "plasters" nebo "rawl plugs", může potřebovat tlumočnicka znalého obou verzí angličtiny. Bez takové pomoci pravděpodobně nezíská požadované náplasti a hmoždinky.

Paralelní situace ve čtení Bible je zřejmá. Člověk může buď sám zkoumat Nový zákon a věnovat pečlivou pozornost významu hlavních pojmů v kontextu prvního století, nebo se může spoléhat na církev, že mu řekne, co Nový zákon znamená, a předpokládat, že jeho denominační tradice přesně odráží Písmo. Druhý způsob vyžaduje značný akt víry - víry v církev. Mnozí protestanti rádi důvěřují své zvolené denominaci. Poněkud nelogicky však protestanti tvrdí, že jsou to římská katolíci, kdo se opírá o církev, zatímco protestanti se pyšní tím, že Bible - sola scriptura - je zdrojem jejich náboženství. Studuje však většina protestantských věřících skutečně Bibli?

Užitečný sebetest může zvážit každý, kdo se snaží poznat a pochopit Ježíše z Bible. Co se rozumí pod pojmem "Kristus"? Jak jsme viděli, toto slovo je ekvivalentem izraelského krále a v případě Ježíše označuje konečného krále, dědice zaslíbení daných před tisíciletími Abrahamovi a Davidovi. Přesně to má Matouš na mysli, když svou knihu otevírá jednoznačným prohlášením, že Ježíš Kristus je "syn Davidův, syn Abrahamův"⁹⁴ Čtenáři ihned poznají, že Ježíšův původ lze vysledovat ke klíčovým postavám dějin Izraele a jeho smluv, konkrétně ke královské linii Davidově. Královský význam slova "Kristus" je zdůrazněn, když Matouš mluví o "Marii, z níž se narodil Ježíš, který je nazýván Kristus [Mesiáš]".⁹⁵ V další kapitole Matouš dále definuje Ježíše jako toho, který se "narodil v Betlémě" a "narodil se jako *král Židů*".⁹⁶ Následuje dotaz velekněží a teologů (zákoníků), "kde se má narodit (*ten*) Kristus".⁹⁷ Autoritativní odpověď poskytuje inspirovaný výrok proroka Micheáše z osmého století, že "z

⁹¹ Lukáš 2:11. "Pán Kristus" byl uznávaný židovský mesiášský výraz; srov. Pláč 4:20; Ž. Šal. 17:32; 18 (titul); 18:7. V žádném případě by se "Pán Kristus" neměl zaměňovat s "Pánem Bohem". Ž 110:1 poskytl důležitý zdroj pro rozlišení dvou Pánů, z nichž jeden je Jahve a druhý Pán Mesiáš.

⁹² Lukáš 2:26. Tento titul se v hebrejské Bibli vztahuje na krále Izraele.

⁹³ Mat. 16:16-18, RSV.

⁹⁴ Mat. 1:1, NASV.

⁹⁵ Mat. 1:16, NASV.

⁹⁶ Mat. 2:1, 2, NASV.

⁹⁷ Mat. 2:4, NASV.

[Betléma] vzejde Vládce, který bude pastýřem [tj. králem] mého izraelského lidu".⁹⁸

Jasně politické důsledky narození soupeřícího vládce, Krista, představují bezprostřední hrozbu pro stávajícího judského krále Heroda. Ten nařídí zničit všechny v Betlémě mladší dvou let, aniž by věděl, že Mesiášovi rodiče uprchli s dítětem do Egypta. Bezpečný návrat Ježíše do izraelské země po Herodově smrti je poznamenán naplněním dalšího starozákonního výroku: "Z Egypta jsem povolal svého Syna." Stejná postava, která má právo být nazývána Kristem, židovským králem a vládcem Izraele, je nyní označována jako Syn Boží. Matoušův citát je převzat z verše proroka Ozeáše, v němž je izraelský národ nazýván Božím "synem".⁹⁹ Aplikace tohoto titulu na Ježíše je přesně na místě. Ježíš je Božím Synem ve smyslu paralelním k postavení Izraele, vyvoleného národa. Ježíš je vyvoleným králem národa, vzorem pro každého zbožného Izraelitu, který také usiloval o to, aby byl hoden jména "Boží syn".

Od začátku do konce je hlavnímu aktérovi novozákonního dramatu dáván odborný právní titul, který se hodí pro velkého potomka Davidova rodu. Lukáš představuje Ježíše jako dědice izraelského trůnu a později ho staví do kontrastu s Ceasarem, hlavou římské říše. Zástupy, jejichž teologie často předbíhala náboženský establishment, oslavují Ježíše jako "syna Davidova", mesiášský titul par excellence, a spojují ho s "přicházejícím královstvím našeho otce Davida". Jan uvádí, že Natanael, Izraelita bezelstný, poznává Ježíše jako "Syna Božího, krále Izraele". Filip přidává svůj příspěvek k Ježíšovu portrétu, když ho označuje za "toho, o němž psal Mojžíš a také proroci". Odkaz na Mojžíše připomněl slavná slova zapsaná v Deuteronomiu 18: 15, 18: "Pán, tvůj Bůh, ti vzbudí proroka, jako jsem já [Mojžíš], z tvých krajanů, budeš ho poslouchat ..." A vložím mu do úst svá slova a on jim bude říkat všechno, co mu přikážu." Při svém křtu dostává Ježíš božské pomazání jako "Syn Boží", novozákonní synonymum pro Mesiáše, připomínající zasvěcení krále Davida, aby ho označilo za vyvoleného prostředníka Božího působení skrze jeho Ducha.

⁹⁸ Mat. 2:6, NASV; srv. Mich. 5:2.

⁹⁹ Oz. 11:1; srv. Mat. 2:15.

¹⁰⁰ Jan 1:41.

¹⁰¹ Zach. 9:9, Jerusalem Bible; srv. Mat. 21:5.

¹⁰² Luk 19:40.

Ondřej vyjadřuje své nadšení z toho, že našel "Mesiáše (což v překladu znamená Krista)"¹⁰⁰.

XII. JEŽÍŠOVY MESIÁŠSKÉ NÁROKY

Při několika příležitostech se Ježíš vědomě chová jako král, aniž by se však pokoušel převzít vládu nad Izraelem. Ve 21. kapitole Matoušova evangelia Ježíš vjíždí triumfálním vjezdem do Jeruzaléma a přitahuje pozornost přinejmenším jako potenciální politická postava. Opět se naplňuje prorocství. Matouš poukazuje na Zachariášova slova, která vyzývají Izrael: "Raduj se srdcem i duší, dcero sionská! Jásej radostí, dcero jeruzalémská! Hle, nyní k tobě přichází tvůj král, je vítězný, triumfuje, je pokorný a jede na oslu."¹⁰¹

Ježíš si zde jako očekávaný Mesiáš záměrně nárokoval královskou hodnost. Jeho přijetí nadšených pochvalných ohlasů lidu bylo pro ty, kdo měli oči k vidění, důkazem, že se v každém ohledu považuje za právoplatného uchazeče o Davidův trůn. Davům to neuniklo, ačkoli představitelé zavedeného náboženství, kteří si byli vždy vědomi potřeby udržet status quo a také přátelské vztahy s císařem, reagovali nesouhlasně. Pro Ježíše však byla tato epizoda naplněna mesiášským vzrušením. Dokonce i neživé skály by propukly v extázi chvály, kdyby učedníci zůstali zticha.¹⁰² Nelze si představit radostnější vyhlídku než příchod "přicházejícího království našeho otce Davida".¹⁰³ Ježíš neudělal vůbec nic, aby takové mesiášské nadšení odradil.¹⁰⁴

Při procesu s ním se otázka Ježíšova mesiášství stává předmětem sporu mezi představiteli moci a Ježíšem. Velekněz uvádí výslech známým přirovnáním "Kristus" a "Boží Syn". Ježíš potvrzuje, že je skutečně Mesiáš a že "uvidí Syna člověka", což Ježíš používá jako ekvivalent mesiášského titulu, "sedět po pravici Moci a přicházet na nebeských oblacích". To byl výslovný nárok na to, že je tím, koho Daniel popisuje jako vítězného vládce Božího království, který má nahradit světové říše v době, kdy nebeské království "rozdrtí všechny tyto ostatní [říše]".

Obraz, který nám poskytuje Nový zákon, je dokonalým obrazem Mesiáše zaslíbeného v hebrejských

¹⁰³ Marek 11:10.

¹⁰⁴ V obou Zákonech jsou ti, kdo uznávají Bohem vyvolené krále, vyzdvihováni jako příklady víry. V 1 Sam. 25 Abigail uznává Davidovo "mesiášství" a skutečně se stává jeho manželkou (viz zejména v. 23, 27-33, 42).

Písmech: potomek královského rodu Davidova, obdařený charismatickou mocí skrze Ducha Božího a určený k tomu, aby nakonec svrhl jeho cizí nadvládu v Izraeli a přinesl obnovu království, které bylo navždy smluvně určeno Davidovi a věrnému Izraeli. Mesiášův doprovod, věřící v Ježíše jako Krista, měl zahrnovat také pohany, kteří se mohli stát plnoprávnými členy mesiášského společenství jako pravý "Boží Izrael".

Pokud mezi církevními věřícími panuje nějaká nejistota ohledně Ježíšových nároků, je to proto, že jim tradice přisoudila pojetí Mesiáše, které by Ježíš většinou neuznával. Církev obecně byla velmi neochotná přijmout politické důsledky Ježíšova nároku na mesiášství. Mnozí si tyto důsledky ani neuvědomují, protože získali z církve dojem, že Ježíšovi šlo o to, co bylo nazváno "duchovním" královstvím. Současné užívání přívlastku "duchovní" je zodpovědné za mnoho neplechy. Kromě toho, že je natolik vágní, že nevyjadřuje žádný konkrétní význam, vráží klín mezi dva pojmy "duchovní" a "politický", které jsou pak považovány za neslučitelné. Skutečností však je, že v jazyce a myšlení Bible může být duchovní království zároveň královstvím založeným na "konkrétní" vládě jednotlivce nacházejícího se na určitém geografickém místě na zemi.

Zpochybňovat Ježíšovy politické nároky se rovná odporu proti němu jako Mesiáši. Do této pasti zavedla tradice mnoho dobře smýšlejících studentů Písma, kteří chtěli přijmout "duchovního" Mesiáše, ale mnohem méně nadšení jsou z něj jako z ustanoveného vládce Izraele v Jeruzalémě. Ježíš, který nikdy nezdedil trůn svého otce Davida, je však sotva Ježíšem Nazaretským z našeho Nového zákona. Odmítat politické prvky v Ježíšově učení znamená číst Nový zákon bez ohledu na židovský kontext prvního století. Při takovém odmítnutí hrozí, že se zavřou oči před historickou skutečností a Ježíš se přetvoří v obraz osobního ideálu. Jak upozorňují autoři knihy *The Messianic Legacy*:

Přijímat Ježíše jako Mesiáše a zároveň popírat jeho královskou a politickou roli znamená jednoduše ignorovat fakta - ignorovat historický kontext, ignorovat to, co slovo "Mesiáš" znamenalo a naznačovalo. Křesťané považovali Mesiáše za nepolitickou, zcela duchovní postavu, která nepředstavovala žádnou výzvu světské moci,

kteřá sama neměla žádné světské ani politické aspirace....Biblická věda však v posledních dvou stoletích učinila takový výklad stále více neudržitelným. V míře, v jaké [Mesiášova] náboženská funkce zahrnovala osvobození jeho lidu z otroctví, byla jeho duchovní role také politická.¹⁰⁵

XIII. KRISTUS A KRÁLOVSTVÍ: SOUDRŽNÝ STŘED NOVOZÁKONNÍHO EVANGELIA

Křesťané si musí uvědomit, že rozdělení ohledně Ježíšovy identity a poselství znamená rozdělení ohledně křesťanského evangelia. Boží království nemůže zůstat "mlhavým pojmem", pokud doufáme, že budeme sdílet Kristovo smýšlení. Má-li být Bible vykládána jasně a evangelium úspěšně hlášáno, je nutná radikální reformace.

Volání po reformě není nic nového. Teolog 19. století Richard Rothe si stěžoval, že dosavadní metody výkladu Bible jsou nedostatečné:

Náš klíč neotevírá - ten správný klíč je ztracen, a dokud ho znovu nedostaneme do rukou, naše výklady nebudou úspěšné. Systém biblických myšlenek není systémem našich škol, a dokud se budeme pokoušet o exegezi bez něj, zůstane Bible napůl zavřenou knihou. Musíme do ní vstupovat s jinými představami, než které jsme byli zvyklí považovat za jediné možné.¹⁰⁶

Vysvětlovat Ježíšovo křesťanství bez jeho kořenů v abrahámovské a davidovské smlouvě a u proroků je jako snažit se popsat dějiny Spojených států bez odkazu na revoluční válku. Boží smlouvy s Abrahamem a Davidem jsou velkými mezníky v dějinách Izraele. Jsou to rozhodující momenty biblického příběhu, které odhalují Boží plán v jeho postupných fázích a ukazují na úžasné vyústění světových dějin. Kristovo křesťanství a Nový zákon vyrůstají z těchto dvou významných epizod v životě Izraele. Obě tvoří základ Ježíšova ohlášení příchodu Božího království, které je podstatou jeho pověření jako Mesiáše tohoto království. Když Ježíš a později apoštolové kázali, předpokládali pochopení, že Ježíšova životní dráha (tedy jeho narození, služba, smrt, vzkříšení a nanebevstoupení) přináší tyto smlouvy směrem k jejich zatím budoucímu konečnému naplnění. Pisatelé Nového zákona považují za samozřejmé, že obsah zaslíbení daných patriarchům (pravým "církevním otcům") je všeobecně známý: totiž že Bůh

¹⁰⁵ Michael Baigent, Richard Leigh, Henry Lincoln, *The Messianic Legacy*, Jonathan Cape, 1986, 25.

¹⁰⁶ Richard Rothe, citováno G.N.H. Petersem v knize *The Theocratic Kingdom*, Grand Rapids, reprint Kregel,

1952, Vol. 1, 21. Petersovo třísvazkové dílo o Božím království je jedním z nejpozoruhodnějších výkladů tohoto významného biblického tématu, jaké kdy byly napsány.

zaručil Abrahamovi a těm, kdo sdílejí jeho víru, trvalé vlastnictví země, a nekonečnou budoucnost královského rodu Davidova, až bude Ježíš ustanoven králem v Jeruzalémě. Dokud tyto přísliby zůstávají nenaplněny, což zjevně jsou, vystupují jako velký předmět křesťanské víry a naděje. Touha po jejich uskutečnění na zemi v souladu s Pánovou modlitbou: "Přijď království tvé!" by měla být inspirací každého křesťana a obsahem každého kázání evangelia.

DOSLOV

Výzva k víře v hebrejská proroctví

Bylo krásným snem hebrejského proroctví, že v posledních dnech Boží království, neboli království Mesiáše, překročí hranice lidských říší a nakonec pokryje celou zemi.... Proroctví se nikdy neunavila vyprávět o zlatém věku, který viděla v daleké budoucnosti, kdy se zvednou stíny a nový úsvit se rozlije po celém světě... . Není nepravděpodobné, že pojem Boží království byl jednou z aktuálních frází doby, zlatou schránkou, která v sobě skrývala sen o obnoveném hebraismu.¹⁰⁷

Předpověď proroků o budoucím zlatém věku je pro naše chápání křesťanského evangelia zásadní. Když Ježíš přikázal činit pokání a věřit v dobrou zprávu o Božím království,¹⁰⁸ jeho poselství obsahovalo mnohem více než jen příslib odpuštění hříchů. Vyžadoval víru v Boha dějin a inteligentní víru v jeho plán, který má najít svůj vrchol v nastolení Božího království na zemi. Je nám přikázáno "činit pokání", tj.

změnit celý svůj pohled na svět, a "uvěřit dobré zprávě o Království" - uvěřit v plán, který Bůh uskutečňuje ve prospěch světa prostřednictvím Ježíše. Naše oddanost tomuto plánu zajistí, že vynaložíme veškeré úsilí, abychom získali místo v Království. Soulad s božským programem záchranu lidstva nám umožní dostat se pod Boží ochranu. Přijetí evangelia nás chrání před budoucím Božím hněvem. Jak říká Pavel: "Budeme zachráněni před Jeho hněvem."¹⁰⁹ Spása je v Novém zákoně často považována za budoucí: "Spása je nyní blíže, než když jsme poprvé uvěřili."¹¹⁰

Poslušná odpověď na dobrou zprávu o Království samozřejmě zahrnuje pochopení významu slova "Království". Člověk nemůže věřit dobré zprávě o něčem, čemu nerozumí! Co je tedy tato Dobrá zpráva? Za Ježíšovým použitím termínu "Boží království" stojí několik zásadních textů z hebrejské Bible. Na těchto textech je postaveno očekávání Božího království. Musíme trvat na tom, že Dobrá zpráva zahrnuje informace o nadcházející světové vládě s Ježíšem jako jejím hlavním představitelem a o tom, jak máme reagovat tím, že se připravujeme na její příchod. I když pojmy jako "vláda" a "výkonná moc" mohou mít pro nás, kteří jsme svědky zneužívání autority, negativní konotace, biblický příslib je spravedlnost a mír na zemi pod laskavou vládou Mesiáše. A kdo netouží po míru a spravedlnosti v záležitostech člověka?

¹⁰⁷ Henry Burton, *Expositor's Bible, St. Luke*, A.C. Armstrong, 1896, 251.

¹⁰⁸ Marek 1:14, 15.

¹⁰⁹ Řím. 5:9.

¹¹⁰ Řím. 13:11.